

TECHNISCHE FICHE VVSG-VERKIEZINGSMEMORANDUM

Fiche	<i>De rol van de lokale besturen bij de opvang van verzoekers internationale bescherming (voordien asielzoekers) en lokale dienstverlening aan vreemdelingen</i>
Hoort bij strategisch dossier	<i>SD3: samenleven in diversiteit</i>
Korte omschrijving	<p>Lokale besturen spelen een belangrijke rol bij de realisatie op het terrein van het federale en Vlaamse vreemdelingenbeleid.</p> <p>De gemeenten staan in voor het informeren over verblijfprocedures, het inschrijven van vreemdelingen in het Rijksregister, het betekenen van beslissingen, soms ook het nemen van beslissingen, het afleveren van verblijfsdocumenten en dergelijke meer. Daarnaast hebben de gemeenten ook een belangrijke rol bij het bepalen van de burgerlijke staat van vreemdelingen. Zo staat de ambtenaar van de burgerlijke stand in voor het beoordelen en al dan niet erkennen van voorgelegde buitenlandse akten van burgerlijke stand. Die beslissingen hebben grote impact op het leven van de betrokken vreemdelingen.</p> <p>De OCMW's bieden materiële opvang aan verzoekers internationale bescherming (voordien asielzoekers) in lokale opvanginitiatieven en staan in voor de OCMW-dienstverlening aan vreemdelingen (o.a. (equivalent) leefloon, dringende medische hulp, enz.).</p> <p>De uitdagingen die zich stellen bij het realiseren van samenleven in diversiteit (strategisch dossier 3) alsook bij het bestrijden van armoede (strategisch dossier 4), stellen zich voor de lokale besturen met een bijkomende dimensie voor vreemdelingen.</p> <p>Denken we maar aan de toegang tot de arbeidsmarkt (taal, gelijkstelling diploma, enz.), betaalbare huisvesting vinden (hoge huur, discriminatie op de huurmarkt), de toegang tot gezondheidszorg (taal, cultuurverschillen, kostprijs, uitstellen van zorg, geen kennis van het aanbod), op alle vlakken kunnen participeren aan de samenleving (taal, informatie bereikt de doelgroep niet), en dergelijke meer.</p> <p>Door de hoge complexiteit en de grote veranderlijkheid van de regelgeving, vraagt het veel tijd en energie van lokale besturen om te beoordelen welk statuut de burger-hulpvrager heeft en welke rechten daaraan verbonden zijn. Betere informatiedoorstroming en ondersteuning door de federale en Vlaamse overheden zijn een noodzaak, alsook het erkennen en respecteren van de unieke rol die de lokale besturen opnemen in het federale en Vlaamse vreemdelingenbeleid.</p>

Wat en Hoe?

Opvang van verzoekers internationale bescherming

OCMW's spelen een belangrijke rol bij de opvang van verzoekers internationale bescherming (voordien asielzoekers) door het aanbieden van opvangplaatsen in de lokale opvanginitiatieven (LOI). In het federale regeerakkoord werd gekozen voor collectieve opvang als algemene regel en individuele opvang als de uitzondering. Sindsdien staan de LOI hoofdzakelijk in voor de tijdelijke (2 maanden verlengbaar tot maximaal 4 maanden) opvang van degenen die een positieve beslissing (erkenning vluchteling of subsidiaire bescherming) gekregen hebben. Hoofdplicht is de LOI-bewoners te begeleiden in de zoektocht naar een eigen woning. Daarnaast komen ook de verzoekers internationale bescherming die een hoge kans op een positieve beslissing hebben na 2 maanden collectieve opvang in de LOI terecht. Tenslotte komen ook nog bepaalde bijzonder kwetsbare personen in de LOI terecht.

- Het opvangnetwerk moet zodanig vorm krijgen dat een tekort aan opvangplaatsen steeds vermeden wordt. Dan kan door te voorzien in enerzijds een voldoende marge aan structurele opvangplaatsen en anderzijds voldoende geïdentificeerde bufferplaatsen.
- Het opvangnetwerk is onvermijdelijk onderhevig aan cycli. De instroom wordt immers hoofdzakelijk bepaald door internationale ontwikkelingen waar België alleen geen greep op heeft. Periodes van afbouw en periodes van creatie van bijkomende plaatsen volgen elkaar op. Dat laatste gebeurt vaak onder grote tijdsdruk. Niet zelden omdat de federale overheid te lang wacht om te reageren op de signalen dat de instroom aan het stijgen is. Om de impact van deze cyclische bewegingen op de betrokken opvangpartners te verminderen, moet nagedacht worden over methodes om beter te detecteren hoe de instroom aan het evolueren is en om sneller te kunnen inspelen op de wijzigende omstandigheden.
- De volledige financiering van de opvang van verzoekers internationale bescherming door de federale overheid moet gegarandeerd worden.
- Leegstand in de LOI moet zoveel mogelijk vermeden worden. Lege LOI-woningen in tijden van woningnood zijn nefast.
- Om de expertise van de LOI-medewerkers inzake de opvang en de begeleiding van verzoekers internationale bescherming in procedure te behouden, moeten er voldoende verzoekers internationale bescherming in de LOI opgevangen worden (en niet alleen bewoners die al een positieve beslissing gekregen hebben, de zogenaamde transitieopvang). Dat kan onder meer door de doelgroep hoge beschermingsgraad ruimer te maken en deze bewoners na maximaal 4 weken i.p.v. na 2 maanden naar de LOI te laten doorstromen. Ook de grens die nu op 80% ligt, moet voldoende flexibel zijn om deze doelstelling te realiseren.

OCMW-dienstverlening aan vreemdelingen

Er worden voldoende middelen voorzien voor de OCMW's voor de integrale begeleiding van vreemdelingen zodat ze geïntegreerd kunnen worden in de samenleving.

- Er komt een federale tussenkomst in de personeelskosten verbonden aan de begeleiding van vreemdelingen voor elk dossier equivalent leefloon of dringende medische hulp.
- Goede begeleiding staat of valt bij een vlotte communicatie. Bij nieuwkomers vraagt dit vaak de inzet van tolken. OCMW's krijgen kosteloos of tegen voordeeltarief toegang tot kwaliteitsvolle tolken. De federale overheid en de gemeenschappen maken hierover de nodige afspraken.
- De federale overheid zorgt in overleg met de gemeenschappen voor een voldoende aanbod aan residentiële opvang en gespecialiseerde begeleiding voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV). De OCMW's krijgen ondersteuning bij het begeleiden van NBMV naar zelfstandigheid. NBMV opvangen en begeleiden naar volwassenheid vraagt gespecialiseerd omkaderingspersoneel en een quasi 24u/24u begeleiding die de OCMW's niet kunnen bieden.
- Mediprima, het geïnformatiseerde systeem dat het mogelijk maakt om de door de OCMW's toegekende tenlasteneming van medische kosten elektronisch te beheren, moet verder uitgerold worden.

Lokale rol in verblijfsrecht

Het aanslepen van verblijfsprocedures heeft een hoge kostprijs. Ten eerste gaat er kostbare tijd verloren waardoor de integratie nadien moeilijker verloopt. Ten tweede is er in afwachting van de beslissing recht op een opvangplaats, op equivalent leefloon of op dringende medische hulp, al dan niet na een veroordeling door de arbeidsrechter, wat ook een maatschappelijke kost heeft.

- Korte verblijfprocedures verhogen de kans op een vlotte integratie alsook op een vrijwillige terugkeer.
- Wijzigingen in de standpunten en werkwijze van de federale instanties worden overlegd met de lokale besturen en worden tijdig gecommuniceerd zodat de lokale besturen voldoende tijd hebben om hun werkwijze aan te passen.
- Er moeten bindende termijnen komen inzake regularisaties, verlengingen van het verblijfsrecht, aanvragen tot herinschrijving na ambtelijke schrapping, enz.
- Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen wordt bevoegd voor de erkenning van staatlozen en aan deze erkenning wordt de automatische toekenning van een verblijfsrecht gekoppeld. In afwachting daarvan moet de erkenning van staatloosheid door de rechtbank van eerste aanleg volstaan om recht te openen op maatschappelijke dienstverlening.
- Bij nieuwe regelgeving, ook regionale, wordt bij het afbakenen van het personeel toepassingsgebied rekening gehouden met vreemdelingen. Verlies aan rechten moet worden vermeden want dat leidt meestal tot een stijging van het aantal hulpvragen bij de OCMW's die vaak alleen met lokale middelen beantwoord kunnen worden.
- Lokale besturen kunnen een beroep doen op ondersteunende federale en Vlaamse administraties die op korte termijn een antwoord geven.

Correcte en tijdige informatie voor de lokale besturen

De materie is complex en aan veelvuldige wijzigingen onderhevig. Daarom moeten de vreemdelingeninstanties duidelijker en tijdig communiceren over deze regelgeving. Het is absoluut noodzakelijk dat er voldoende en duidelijke informatie via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid beschikbaar wordt gemaakt, zodat de lokale besturen steeds kunnen nagaan wat het verblijfsstatuut van een vreemdeling is en welke rechten eraan gekoppeld zijn.

- Het verblijfsrecht bepaalt of en op welke OCMW-dienstverlening een vreemdeling recht heeft. OCMW's moeten voor elke hulpvrager kunnen nagaan welke aanvragen hij ingediend heeft en wat de stand van de lopende procedures is. Daarom moeten OCMW's alle informatie m.b.t. de verblijfsrechtelijke aanvragen en procedures van de hulpvrager via de Kruispuntbank Sociale Zekerheid kunnen raadplegen.
- De informatie die via de Kruispuntbank Sociale Zekerheid geraadpleegd kan worden, moet correct en volledig zijn
- Wijzigingen aan het verblijfsrecht of aan de wettelijke bepalingen i.v.m. dienstverlening aan vreemdelingen, worden voldoende op voorhand aan de lokale besturen meegedeeld, zodat zij de nodige stappen kunnen zetten om rekening te houden met de nieuwe regels. Als de wetswijziging toegelicht wordt met een omzendbrief of een instructie, treden de wetswijzigingen pas in werking als die toelichting beschikbaar is. Er worden ook steeds duidelijk overgangsmaatregelen genomen.
- De geldende interpretaties van de verschillende betrokken administraties zijn online beschikbaar. Als interpretaties wijzigen, wordt dat online aangeduid en bij voorkeur expliciet per mail of in een nieuwsbrief gecommuniceerd. Dergelijke wijzigingen mogen pas na een redelijke overgangperiode gevolgen hebben.
- De verschillende betrokken administraties overleggen voorafgaandelijk over de mogelijke impact van een geplande wijziging op de andere betrokken domeinen.

Zie ook de fiches 'Samenleven in diversiteit - Sociale cohesie', 'Armoede structureel terugdringen en zorg versterken' en 'Europa' voor bijkomende informatie.

Piet Van Schuylenbergh – Fabienne Crauwels